

к.т.н., доц. Довбенко Т.О.

**ФУНКЦІОНУВАННЯ СУОП
НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА ШЛЯХИ
ПІДВИЩЕННЯ ЇЇ ЕФЕКТИВНОСТІ**

ПЛАН

1. Елементи та органи СУОПП.
2. Завдання управління СУОПП.
3. Функції СУОПП.
4. Фонди охорони праці підприємства.
5. Основні і допоміжні напрямки у функціонуванні СУОПП.
6. Ефективність функціонування СУОПП.

1. Елементи та органи управління охороною праці на підприємстві

Мета управління ОП на підприємстві

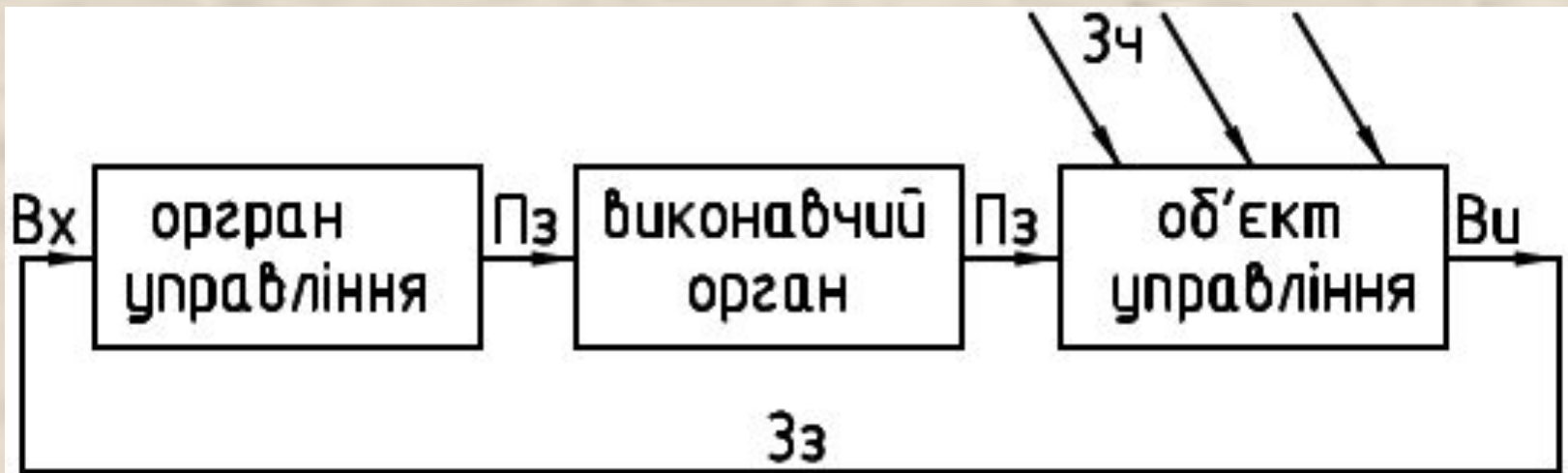
Реалізація конституційних прав працівників і вимог нормативно-правових актів щодо збереження здоров'я і працездатності працівника в процесі праці, створення безпечних і нешкідливих умов праці, покращення виробничого побуту, запобігання травматизму, профзахворюванням, аваріям і пожежам

Об'єкт управління охороною праці на підприємстві

- персонал і діяльність структурних підрозділів, забезпечення безпечності процесів, умов праці на виробничих дільницях, в цехах, на підприємстві в цілому, а також виконання встановлених норм та правил;
- процеси організації праці;
- предмети праці;
- умови праці;
- виробничо-технічні процеси;
- засоби праці.

Суб'єкти управління охороною праці на підприємстві

- є відповідні підрозділи (служби, відділи) і посадові особи по відношенню до більш низького рівня управління.
- **Головними суб'єктами управління** є керівники (власники) підприємства (начальник, директор та ін.), їх заступники (за напрямком діяльності), керівники підрозділів та їх заступники.

Принципова схема управління охороною праці

Вх – вхідна інформація (завдання);

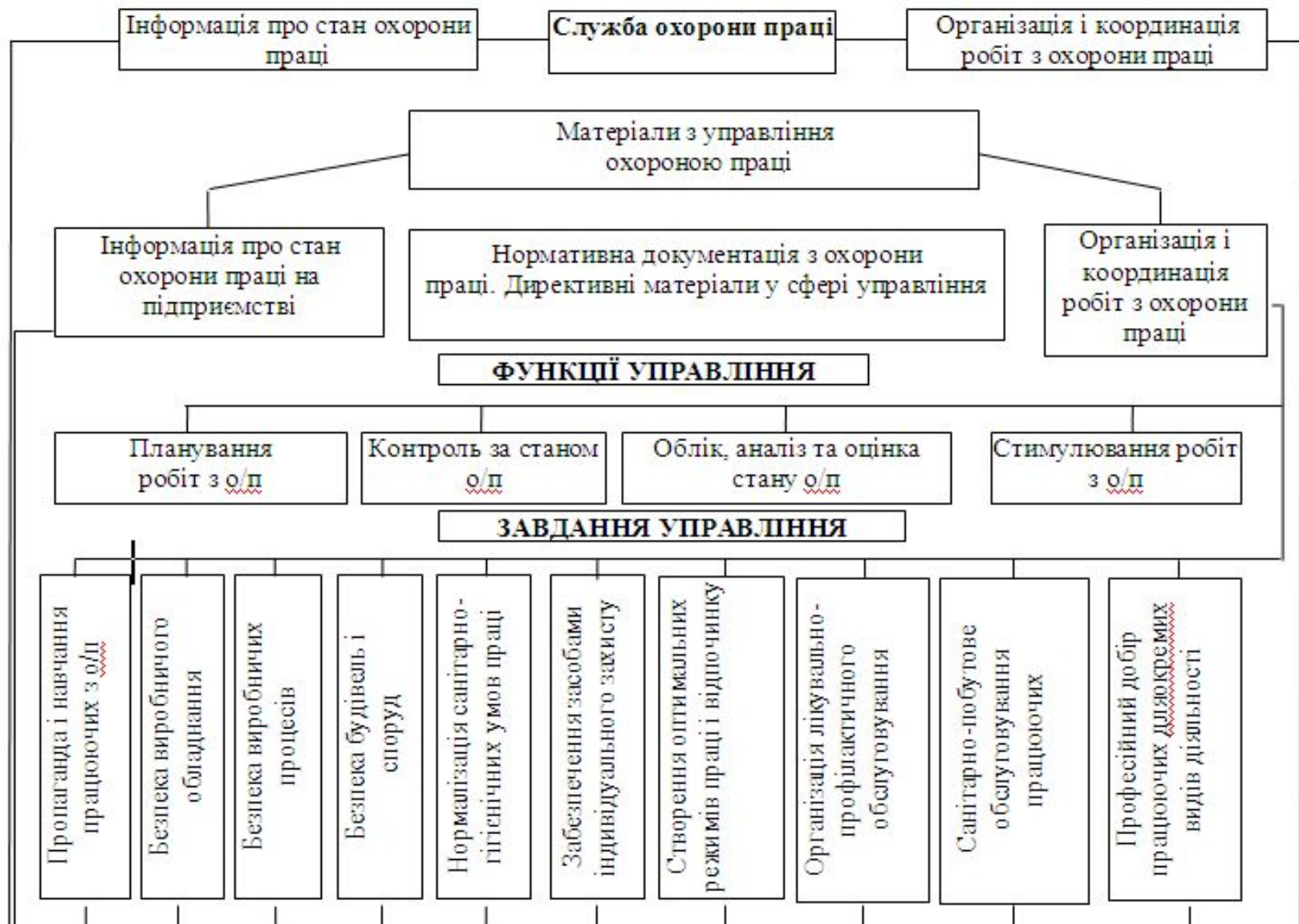
Вн – вихідна інформація (стан охорони праці);

Пз – прямий зв'язок;

Зз – зворотний зв'язок;

Зч – зовнішні чинники, що впливають на об'єкт управління

Схема управління ОП на підприємстві

ОБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ: стан охорони праці на робочих місцях, у структурних підрозділах і на підприємстві в цілому

КОНТРОЛЬ СТАНУ ОХОРОНИ ПРАЦІ В ПІДРОЗДІЛАХ

ІІІ СТУПІНЬ ОПЕРАТИВНОГО КОНТРОЛЮ (ЩОПІВРІЧЧЯ)

Проводить інженер з охорони праці спільно з роботодавцем та з уповноваженим трудового колективу з питань охорони праці і керівниками структурних підрозділів. **Мета:** обхід і огляд робочих місць на предмет виявлення небезпечних виробничих факторів та інших передумов виробничого травматизму

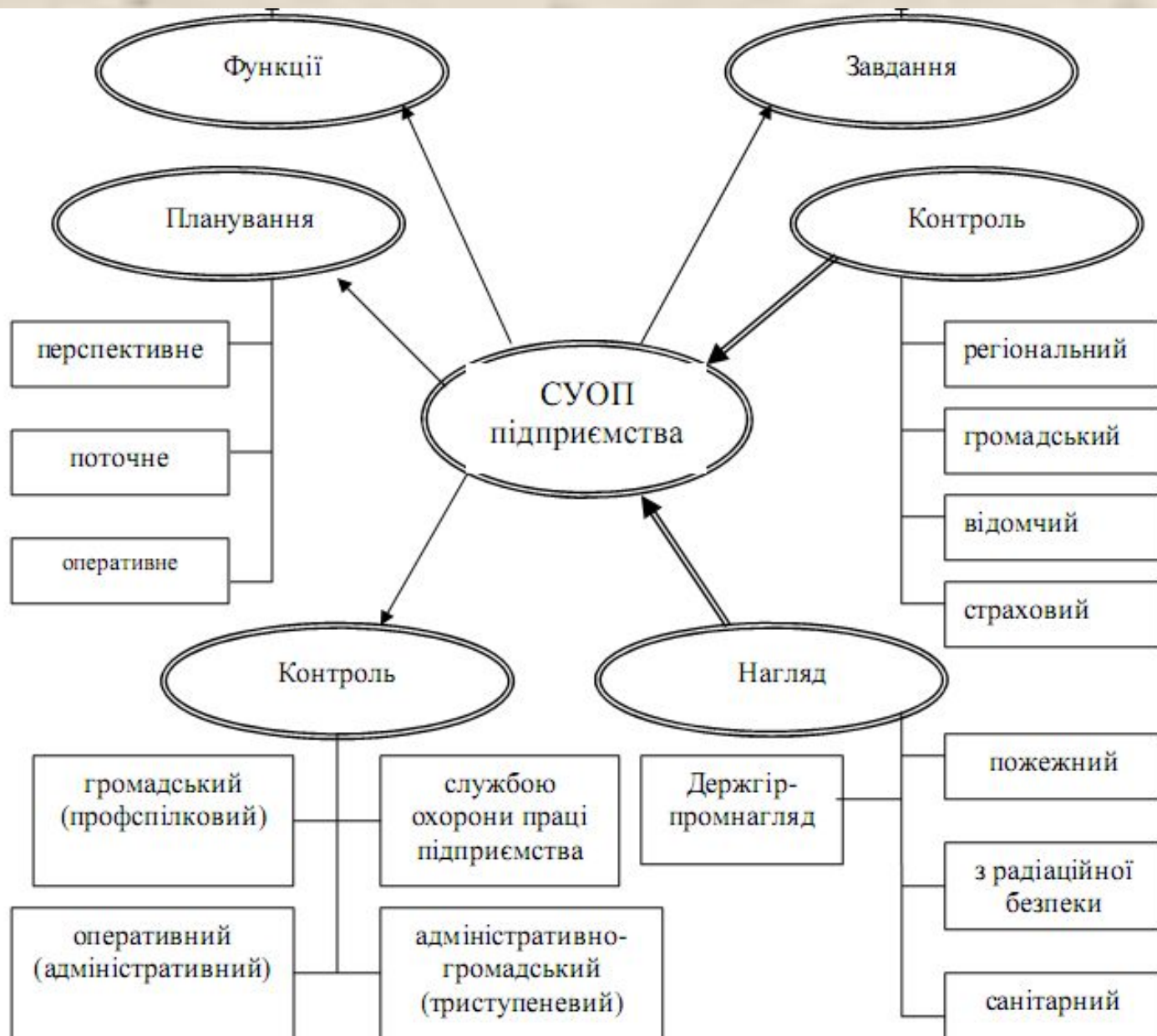
ІІ СТУПІНЬ ОПЕРАТИВНОГО КОНТРОЛЮ (ЩОКВАРТАЛЬНО)

Проводить керівник структурних підрозділів з уповноваженим трудового колективу з питань охорони праці. **Мета:** виявлення небезпечних виробничих факторів

І СТУПІНЬ ОПЕРАТИВНОГО КОНТРОЛЮ (ЩОДЕННО)

Проводить керівник робіт, здійснюють огляд робочих місць, інструментів, обладнання, засобів індивідуального захисту. **Мета:** виявлення невідповідності нормам і правилам охорони праці, безпеки праці, виробничої та пожежної безпеки

Блок-схема СУОП на підприємстві

2. Завдання управління охороною праці на підприємстві

ЗАВДАННЯ УПРАВЛІННЯ

ОРГАН УПРАВЛІННЯ

Навчання працівників безпечних методів праці. Виховання у Працівників психології безпеки, запобігання неприпустимим

Керівник підрозділу,
служба охорони праці

^{ризикам} Створення нормативно-правових Актів підприємства з охорони праці (інструкцій, положень, стандартів підприємства). Працезахоронний інжиніринг та реінжиніринг виробництва

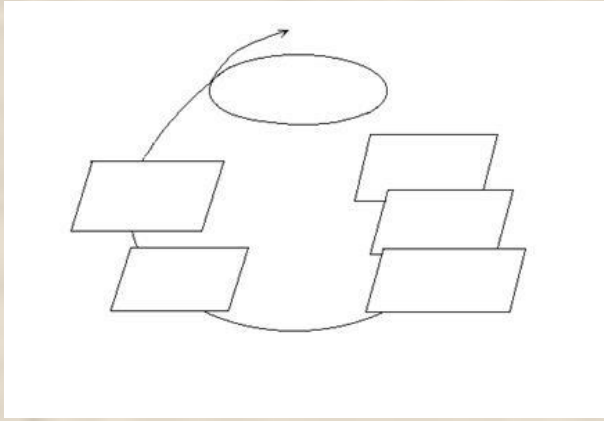
Служба охорони праці,
керівник підрозділу

<p>Матеріально-технічне забезпечення засобами індивідуального і колективного захисту</p>	<p>Відділ матеріально-технічного забезпечення</p>
<p>Технічна підготовка виробництва з урахуванням вимог охорони праці</p>	<p>Керівник підрозділу, <u>служба охорони праці</u>, служба головного технолога, служба головного конструктора</p>
<p>Безпека виробничого устаткування</p>	<p>служба головного конструктора, служба головного механіка, служба головного енергетика</p>

Безпека технологічних процесів	Керівник підрозділу, служба головного технолога
Безпека будівель і споруд	Керівник підрозділу, служба головного механіка
Нормалізація санітарно-гігієнічних умов	Керівник підрозділу
Забезпечення працівників засобами індивідуального захисту	Керівник підрозділу, відділ матеріально-технічного забезпечення
Забезпечення оптимальних режимів роботи та відпочинку працівників	Керівник підрозділу, відділ праці і зарплати
Безпека об'єктів підвищеної небезпеки	Керівник підрозділу, служба головного механіка, служба головного енергетика
Противарійний захист	Керівник підрозділу, служба головного механіка, служба головного енергетика

Забезпечення ергономічних вимог до робочих місць	Керівник підрозділу, служба головного конструктора
Санітарно-побутове обслуговування працівників	Керівник підрозділу
Лікувально-профілактичне обслуговування працівників	Медична частина
Безпека експлуатації транспортних засобів	Керівник підрозділу
Протипожежний захист	Керівник підрозділу, <u>служба охорони праці</u>
Соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання. Соціальний захист потерпілих на виробництві	Роботодавець, керівник підрозділу, <u>служба охорони праці</u>

Захист природного навколишнього середовища	Керівник підрозділу, <u>служба охорони праці</u>
Безпека промислової продукції і послуг	Керівник підрозділу, роботодавець
Професійний добір	Відділ кадрів, керівник підрозділу
Запобігання нещасним випадкам невиробничого характеру на виробництві (унаслідок порушення правил внутрішнього трудового розпорядку, використання у власних цілях транспортних засобів, устаткування, механізмів, інструменту та ін.)	Керівник підрозділу, <u>служба охорони праці</u>

3. Функції управління охороною праці на підприємстві

Реалізація завдань охорони праці на підприємстві і в кожному структурному підрозділі здійснюється їх керівниками шляхом послідовного виконання основних системоутворювальних функцій управління:

1. Прогнозування і планування.
2. Організація.
3. Мотивація.
4. Контроль, облік і аналіз.

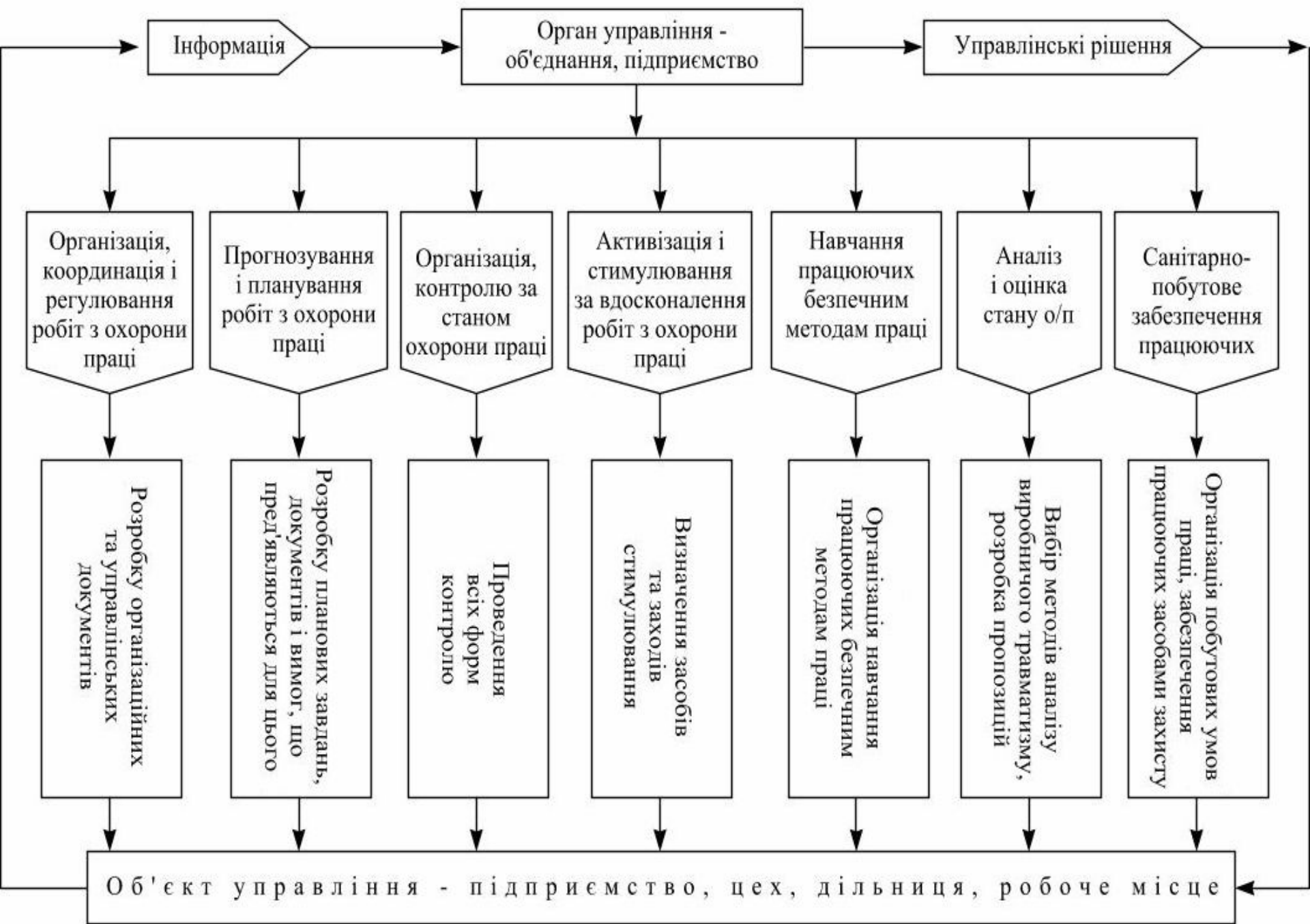

Рис. 3.1. Функції управління охорони праці

Основні функції управління	Критерії ефективності
<p>1. Прогнозування і планування роботи з охорони праці на підприємстві. Встановлення працезохорної політики</p>	<p>Цілеспрямованість планування заходів з охорони праці на попередження травматизму і профзахворювання. Наявність документа про працезохорну політику (Розділ «Охорона праці в колективному договорі»).</p>
<p>2. Організація функціонування СУОПП</p>	<p>Встановлення обов'язків прав і відповідальності посадових осіб за функціонування СУОПП . Наявність інструкції з охорони праці за професіями і видами робіт (Посадові інструкції та Положення на підприємстві)</p>

Основні функції управління	Критерії ефективності
3. Мотивація роботи з охорони праці на підприємстві	Створення системи заохочення керівників і працівників щодо виконання завдання охорони праці, правил, норм, інструкцій (Закони та Кодекси України).
4. Контроль, облік і аналіз роботи охорони праці. Аудит , моніторинг	Встановлення відповідності умов і охорони праці до нормативно-правових актів, ефективність функціонування СУОПП (Посадові інструкції та Положення на підприємстві).

Функції в системі управління охороною праці

№ п/п	Функціональні підсистеми і конкретні функції	Структури, що реалізують вказані функції
1.	Організація охорони праці	Служба охорони праці
2.	Організація інженерного забезпечення робіт з метою покращення умов праці і безпеки	Управління розвитком виробництва
3.	Організація обслуговування і технологічного обладнання	Служба головного механіка
4.	Забезпечення стабільності технологічних процесів, засобів індивідуального і колективного захисту	Служба постачання (управління постачання)
5.	Контроль за стабільністю технологічних процесів та дотриманням вимог щодо безпеки	Технічне управління

№ п/п	Функціональні підсистеми і конкретні функції	Структури, що реалізують вказані функції
6.	Контроль за правильною організацією робочих місць	Служба охорони праці
7.	Організація робіт щодо забезпечення сприятливих умов праці	Служба охорони праці
8.	Організація навчання і підвищення кваліфікації у сфері охорони праці	Служба охорони праці
9.	Прогнозування потреб у засобах технічної безпеки	Служба охорони праці
10.	Оформлення оперативної документації, облік та звітність з охороною праці	Служба охорони праці

КОЛО МЕНЕДЖМЕНТУ

4. Фонди охорони праці

ЗУ «Про охорону праці».
**Стаття 13. Управління охороною
праці та обов'язки роботодавця**

Роботодавець зобов'язаний створити на робочому місці в кожному структурному підрозділі умови праці відповідно до нормативно-правових актів, а також забезпечити додержання вимог законодавства щодо прав працівників у галузі охорони праці.

Суми витрат з охорони праці, що належать до валових витрат юридичної чи фізичної особи, яка використовує найману працю, визначаються згідно з **НПАОП 0.00-2.23-04 “Перелік заходів та засобів з охорони праці, витрати на здійснення та придбання яких включаються до валових витрат”.**

Валові витрати – це сума будь-яких витрат платника податку на придбання товарів для їх подальшого використання у власній господарській діяльності.

Витрати на заходи та засоби з охорони праці

1. Приведення основних фондів у відповідність з вимогами нормативно-правових актів з охорони праці щодо.
2. Усунення впливу на працівників небезпечних і шкідливих виробничих факторів або приведення їх рівнів на робочих місцях до вимог нормативно-правових актів з охорони праці.
3. Проведення атестації робочих місць на відповідність нормативно-правовим актам з охорони праці та аудиту з охорони праці, оформлення стендів, оснащення кабінетів, виставок, придбання необхідних нормативно-правових актів, наочних посібників, літератури, плакатів, відеофільмів, макетів, програмних продуктів тощо з питань охорони праці.

4. Проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці посадових осіб та інших працівників у процесі трудової діяльності, організація лекцій, семінарів та консультацій із із зазначених питань.
5. Забезпечення працівників спеціальним одягом, взуттям та засобами індивідуального захисту відповідно до встановлених норм (включаючи забезпечення мийними засобами та засобами, що нейтралізують небезпечну дію на організм або шкіру шкідливих речовин, у зв'язку з виконанням робіт, які не виключають можливості забруднення цими речовинами).
6. Надання працівникам, зайнятим на роботах із шкідливими умовами праці, спеціального харчування, молока чи рівноцінних харчових продуктів, а також газованої солоної води.
7. Проведення обов'язкового попереднього, періодичного і позапланового медичного огляду працівників, зайнятих на важких роботах, роботах з небезпечними чи шкідливими умовами праці або таких, де є потреба у професійному доборі.

Заходи з охорони праці в колективному договорі:

- атестація робочих місць на відповідність їх вимогам нормативних актів про охорону праці;
- навчання працівників з питань охорони праці;
- забезпечення працівників спецодягом, спецвзуттям та іншими засобами індивідуального захисту;
- проведення обов'язкових медичних оглядів працівників;
- модернізація технологічного, підіймально-транспортного та інших видів обладнання з метою доведення його до вимог нормативних актів з охорони праці;
- проведення експертизи технічного стану будівель і споруд;
- приведення рівня шуму, вібрації, ультразвуку, іонізуючих та інших шкідливих випромінювань на робочих місцях у відповідність вимогам чинних нормативних актів;
- розробка, виготовлення і монтаж нових або реконструкція існуючих вентиляційних систем, аспіраційних, порохо- і газоуловлювальних пристроїв для приведення у відповідність вимогам чинних нормативних актів про охорону праці та їх паспортизація тощо.

5. Основні і допоміжні напрямки у функціонуванні СУОПП

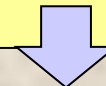
Трьохрівнева структура функціонування СУОП

Функціонально систему управління окремого підприємства, як незалежного структуро-функціонального підрозділу (рис. 1.6), умовно можна поділити на три рівні (за теорією експерта М. Федоренко):

- **рівень «3»** - управління;
- **рівень «2»** - інженерне забезпечення;
- **рівень «1»** - виконання.

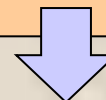
«3» РІВЕНЬ

керівники підприємства та їх заступники. аналізуючи внутрішнє та зовнішнє (рівні «4», «5») інформаційне забезпечення, формують стратегічні виробничі завдання та приймають керуючі рішення шляхом видачі обов'язкових до виконання розпорядчих документів для рівня «2»

«2» РІВЕНЬ

Головні спеціалісти та керівники виробничих дільниць аналізують стан об'єктів виробництва, формують варіанти рішень виробничих завдань, організовують створення безпечних умов праці; визначають конкретні робочі завдання та приймають керуючі рішення шляхом видачі розпоряджень (вказівок) для рівня «1»

«1» РІВЕНЬ

Після доведення робочих умов та засобів виробництва до нормативних вимог керівника рівня «2», робочі завдання доводяться до безпосередніх виконавців

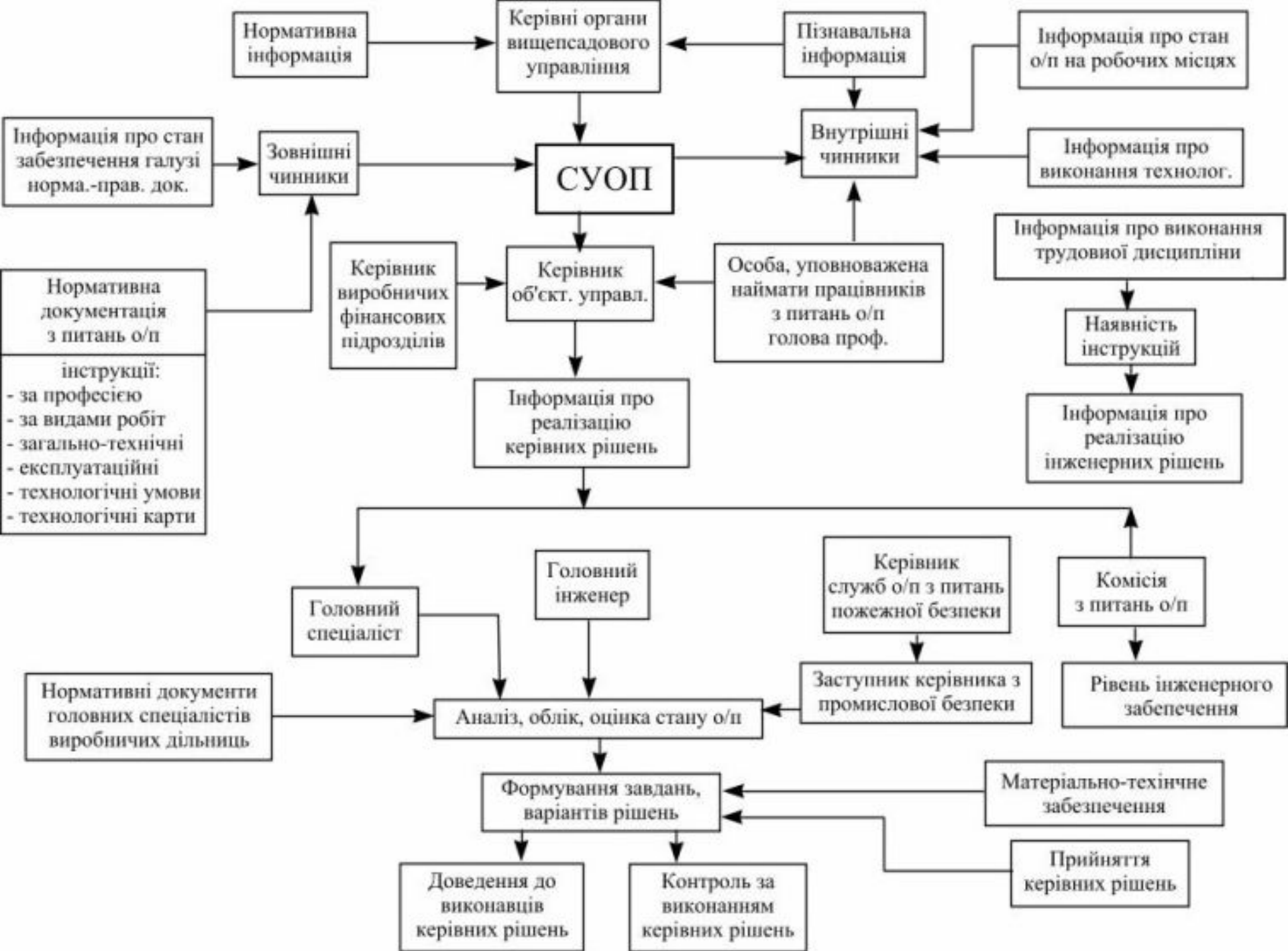
Три рівні функціонування СУОП

Залежно від основного виду виробничої діяльності (КВЕД) будь-якого підприємства, працівників умовно можна поділити на три групи:

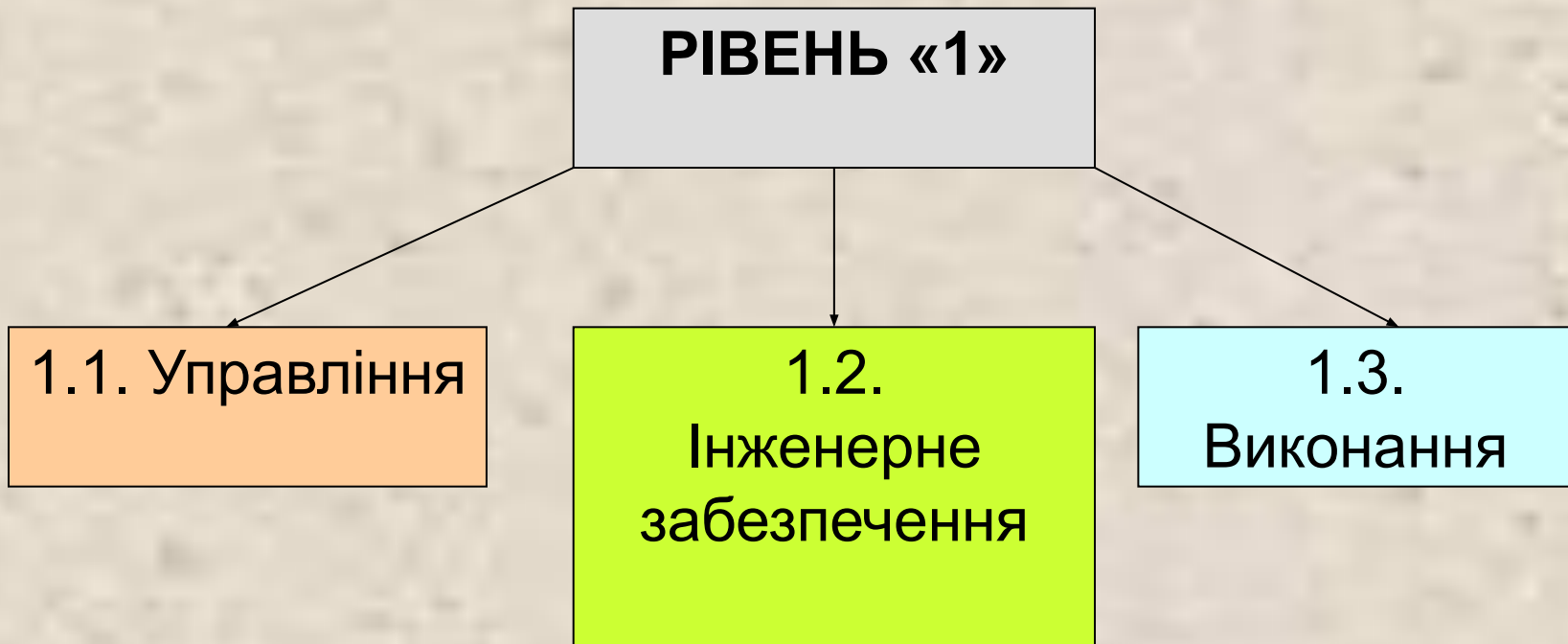
- 1 група** – працівники, які організовують (виконують) роботи основного виробництва (за основним видом КВЕД);
- 2 група** – працівники, які обслуговують основне виробництво;
- 3 група** – працівники, які виконують загально організаційні функції та не залежать від видів діяльності.

Інформаційне забезпечення для кожного з рівнів управління підприємства можна умовно поділити на 3 напрямки:

- **установче** - пов'язане з функціонуванням об'єктів виробництва;
- **загально-організаційне** – пов'язане із залученням виробничого персоналу підприємства;
- **експлуатаційне** – пов'язане із використанням засобів виробництва і захисту.

**Приклад структурно-ієрархічної
блок-схеми інформаційного
забезпечення СУОП підприємства:**

РІВЕНЬ «2»

2.1. Об'єкти
виробництва

2.2. Засоби
захисту

2.3. Виробничий
персонал

2.2.1. Спецодяг, спецвзуття і
інші засоби індивідуального
захисту

2.2.2. Засоби колективного
захисту

2.3.1. Працівники, які
організують (виконують) роботи
основного виробництва (керівники)

2.3.2. Працівники, які виконують
загально-організаційні функції та
не залежить від видів діяльності
(фахівці, службовці)

2.3.3. Працівники, які
обслуговують основне
виробництво (робітники)

2.1. ОБ'ЄКТИ ВИРОБНИЦТВА

Загального користування:

- стаціонарні;
- виробничого призначення;
- низького тиску

Індивідуального користування:

- мобільні;
- побутового призначення;
- високого тиску

2.1.1. Засоби виробництва.

2.1.2. Сфера господарювання (предмет виробництва (КВЕД)).

2.1.3. Умови виробництва.

2.1.1. Засоби виробництва.

2.1.2. Сфера господарювання (предмет виробництва (КВЕД)).

2.1.3. Умови виробництва.

2.1.1.1. Генеруючі засоби (механічної дії).

2.1.1.2. Комунікаційні засоби (електромагнітної або термічної дії).

2.1.1.3. Використовувальні засоби (під гідравлічним або пневматичним тиском).

2.1.2.1. Добувна сфера.

2.1.2.2. Переробна сфера.

2.1.2.3. Сфера обслуговування.

2.1.3.1. Будівлі.

2.1.3.2. Споруди інженерних комунікацій.

2.1.3.3. Споруди прибудинкових територій.

РІВЕНЬ 3. УПРАВЛІННЯ (керівництво)

Установче інформаційне забезпечення	Експлуатаційне інформаційне забезпечення	Загально-організаційне інформаційне забезпечення
<p>- статут, документи про реєстрацію в державних органах, ліцензія, документи дозвільного характеру, ліміти</p>	<p>- проектна документація (робоча і проектно-технологічна документація, схеми, розрахунки тощо)</p>	<p>- посадові інструкції «рівня 3»</p> <p>- правила внутрішнього трудового розпорядку, колективний договір, положення, постійно діючі комісії</p>
<p>- форми статистичної звітності</p>	<p>- документи, що визначають порядок дій в умовах НС (план, інструкція тощо)</p>	<p>- договори, пов'язані із залученням сторонніх юридичних або фізичних осіб</p>
<p>- накази про введення в дію нормативної документації на підприємстві тощо</p>	<p>- договори-підряди на проведення робіт або матеріально-технічне забезпечення виробництва</p>	<p>- норми забезпечення спецодягом, спецвзуттям та іншими засобами індивідуального захисту</p>

**РІВЕНЬ 2. ІНЖЕНЕРНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
(головні спеціалісти)**

<p align="center">Установче інформаційне забезпечення</p>	<p align="center">Експлуатаційне інформаційне забезпечення</p>	<p align="center">Загально-організаційне інформаційне забезпечення</p>
<p>- накази про призначення на підприємстві осіб (головних спеціалістів) відповідальних за нагляд, за проведення робіт підвищеної небезпеки та технічний стан засобів виробництва;</p>	<p>- документи служб головних спеціалістів, пов'язані з веденням в експлуатацію, поточною експлуатацією, ремонтом і виведенням із експлуатації засобів виробництва та матеріально-технічного забезпечення (акти приймання-передачі, карти обліку, переліки, акти (протоколи) перевірки технічного стану (технічного огляду, випробування, вимірювання), діагностичні карти</p>	<p>- посадові інструкції, інструкції з охорони праці, технічна документація рівня «2»</p>
<p>- накази пов'язані з організацією робіт з підвищеною небезпекою</p>		<p>- документація служб головних спеціалістів: списки, переліки, документація пов'язана з професійним відбором, навчанням і медичним оглядом працівників, організацією навчання, інструктажі з питань охорони праці (переліки програм, графіки), забезпечення засобами захисту та спецхарчування</p>
<p>- документи пов'язані з взаємовідносинами зі сторонніми організаціями (акт-допуск, наряд-допуск, спільні заходи, журнали тощо)</p>	<p>- журнали обліку, огляду технічного або ремонтного обслуговування засобів виробництва і захисту</p>	<p>- журнали реєстрації вступних інструктажів</p>
<p>- норми і періодичні перевірки технічного стану (технічного посвідчення, огляду, випробування) засобів виробництва</p>		<p>- звітні документи</p>

РІВЕНЬ 1. ВИКОНАННЯ (виробничі дільниці)

Установче інформаційне забезпечення	Експлуатаційне інформаційне забезпечення	Загально-організаційне інформаційне забезпечення
<p>- накази про призначення осіб, відповідальних за безпечну експлуатацію з підвищеною небезпекою на виробничих об'єктах</p>	<p>- експлуатаційна документація засобів виробництва (сертифікати відповідності, паспорти, інструкції з експлуатації, технологічні, режимні та регламентні карти)</p>	<p>- посадові інструкції, інструкції з охорони праці для рівня «1»</p>
<p>- документи, пов'язані з організацією робіт підвищеної небезпеки на виробничому об'єкті (розпорядження, службові записки тощо)</p>	<p>- оперативні технологічні схеми, написи за призначенням, знаки безпеки, плакати, позначки тощо</p>	<p>- оперативна документація, пов'язана з експлуатацією засобів виробництва та захисту (план-графіки, оперативні (вахтові) журнали, картки обліку, звітні документи тощо)</p>
<p>- норми і періодичність профілактичних оглядів засобів виробництва</p>		

Приблизна шкала матеріального заохочення робітників

Особисті показники дотримання вимог з охорони праці	Форми прояву показника	Відсоток, на який коригується розмір премії в сторону збільшення (+) або зменшення (-)
1	2	3
<p>1. Застосування ЗІЗ, що були видані робітнику за умови, що вони відповідають вимогам стандартів</p> <p>2. Виконання робіт</p>	<p>Робота без спецодягу, спецвзуття Робота без захисних окулярів, масок Робота без захисної каски Робота без запобіжного поясу Робота без респіраторів, протигаза Робота без навушників, антифонів</p> <p>Робота без посвідчення на право виконання робіт підвищеної небезпеки Робота з порушенням технологічного процесу Робота без технологічної документації (якщо вона розроблена) Робота з оснащенням і пристроями, які не передбачені технологічним процесом Заміна заготовок, що обробляються, закріплених у спеціальних пристроях, коли різальний інструмент обертається Заміна штампів, наладка пресу за невимкненого обладнання Робота в режимі управління, не передбаченому технологічним процесом Робота при тиску на фарборозпилювачі понад 4,5 кг/см² Виконання фарбувальних робіт поза межами фарбувальної камери (за її наявності)</p>	<p>-1 (за кожне порушення)</p> <p>-2 (за кожне порушення)</p>

3. Дотримання вимог дисципліни	Виконання робіт, що не доручалися (крім робіт в інтересах виробництва) Паління на робочому місці Застосування стисненого повітря для очищення робочого місця, пристроїв та обдування себе або інших працівників	-1 (за кожне порушення)
4. Стан робочого місця	Захаращеність робочого місця заготовками, деталями, стружкою, сторонніми предметами тощо	-2 (за кожне порушення)
5. Стан ручного інструменту	Порушення порядку та правил скла-дування заготовок та деталей Робота з несправними ключами (з розбитим зівом) Робота з терпугами без рукояток	-2 (за кожне порушення)
6. Стан обладнання	Робота з неперевіреними пальниками та різакми Робота з пневмоінструментом ударної дії, у якого не перевірено вібропараметри Робота з переносними світильниками напругою понад 24В без захисних сіток Робота з несправною або виведеною з ладу системою сигналізації та блокування Робота з несправними гальмівними системами Робота з несправною системою охолодження (потрапляння масла, емульсії на підлогу) Робота з несправною системою місцевої витяжної вентиляції (якщо про ці порушення не попереджено майстра)	-3 (за кожне порушення)
7. Застосування засобів для безпечного ведення робіт	Робота з несправними пристроями для переміщення і закріплення заготовок та інструменту Робота з несправними вантажозахватними пристроями Робота з несправними приладами, апаратами, посудинами Робота на несправних, нестандартних підмостках та розсувних драбинах Невикористання наявних захисних пристроїв	-4 (за кожне порушення)
8. Використання засобів колективного захисту (в разі, коли вони були встановлені)	Робота без захисного огороження різального інструменту Робота без захисного огороження небезпечної зони штампів Робота без захисного огороження педалі управління Робота без огорожувальних пристроїв за перепаду висоти понад 1,3 м	-4 (за кожне порушення)
9. Виявлення та своєчасне усунення порушень вимог охорони праці		+10 (максимально)
10. Впровадження раціоналізаторських пропозицій, спрямованих на поліпшення стану охорони праці		+25 (максимально)